

Jelena Marićević

Anakreontska razglabanja

Šta sve spada pod okrilje poezije? Čemu poezija? Razmišljajući o estradnoj umetnosti i uopšte poeziji, nisam mogla a da se ne zapitam da li pod poezijom shvaćenom u širem smislu možemo, ili smemo (!) ubrojiti i one pesničke tvorevine, koje su u sinkretizmu sa muzikom, plesom, i sl, a koje danas podrazumeva područje tzv. estradne umetnosti. Moje mišljenje je da pojam poezija u sebe integriše i ovo područje poetskog delanja, ne samo zato što poezija etimološki, znači - „činim, tvorim“¹, već i stoga što pod njom, odveć, podrazumevamo i epske i lirske narodne pesme, ali i građansku poeziju 18. stoleća, koje takođe neguju sinkretizam teksta, muzike, plesa.

Odmah zatim, nameće se pitanje etike i estetike estradne poezije, koja od jednog dela populacije ume da dobije verbalnu šljamaru u lice i etikaciju: škart-dno dna. Istina, estradna poezija delom to i zaslužuje, ali, ako živi pod istim krovom sa kanonizovanom i kvazikanonizovanom poezijom, te ako sebe još naziva „umetnošću“, dužnost nam je da odreagujemo, da joj uperimo reflektor u lice, da je preispitamo, a ne isključivo pljujemo. Ako je poezija „instrument nacionalnog prestiža ili mentalne higijene“,² što veli Miodrag Pavlović, da li je svejedno kako se i čime ta „higijena“ održava, ako izuzmemo akademske krugove ljudi? Čoveku koji neće posegnuti za novčanikom da bi kupio knjigu pesama, ono što presluša preko radija, tv-a, YouTube-a ili padajući u sevdah u klubu-kafani, jedina je poezija koja ga „čisti“. Zbog toga što nam je stalo, ne samo do tog čoveka, već i do Čoveka, postaje važno pitanje estradne umetnosti.³

¹ Prema: *Rečnik književnih termina*, ur. Dragiša Živković, "Nolit", Beograd, 1986, str. 571.

² Miodrag Pavlović, *Od kamena do sveta (O poeziji Vaska Pope)*, u knj. *Rokovi poezije*, "SKZ", Beograd, 1958, str. 170.

³ U Banja Luci, ono je toliko važno da se doneo zakon o estradnoj umetnosti, te postoji *Udruženje estradnih radnika i umetnika*, uz sledeće tri kategorije: estradni radnik, estradni umetnik, vrhunski umetnik. Više o ovome: <http://daliborka-kis-juzbasa.blogspot.com/2010/03/zakon-o-estradnoj-umetnosti-i-iaukanje-u.html>.

Ovaj uvodni ekskurs ujedno je i odgovor na pojedine napade moje malenkosti usmenog tipa, a povodom teksta *Mešaj, mešaj mala* iz prethodnog broja. Bila sam, naime, optužena za svetogrđe svetih književnih instrumenata poput stilskih figura, te versifikacijskih sredstava, jer se u dodiru sa jednom „ništavnom pesmom“ (inače, višemilionski preslušanom na YouTube-u), instrumenti skrnave, tj. profanizuju.

Nadahnuta ovim optužbama, ali i samom pesmom *Mešaj, mešaj mala*, došla sam do ideje da se pozabavim pitanjem „alkoholno-erotskih mešavina“ u estradnoj poeziji, nešto šire. Dato pitanje nazvala sam „Anakreonska razglabanja“, postavivši starogrčkog liričara Anakreonta iz 6. veka p.n.e., poznatog po uživanju u životu, po erotskim („Ždrebičice tračka, zašto očma popreko me gledaš?“) i vinskim pesmama „Deset nalij mera vode, a pet vina (...) pijuckajmo, / krasne pesme zapevajmo!“), kao rodonačelnika ove večite pesničke teme. Dokle se u srpskoj estradnoj poeziji stiglo videćemo kroz primere koje sam selektirala.

Krenimo redom, krenimo od vina. Ko sad još meša vino i vodu? Tina Ivanović u pesmi *Bambus*⁴ meša vino sa koka-kolom (novom vodom), jer je vreme da „slobodno diše“: „pijem bambus i baš mi je fino, / malo kole dve trećine crno vino / ima Boga, ma znala sam da postoji (...) pijem bambus i ispod oka šmekam, / ko je hrabar, ko će prvi prići čekam“.

Da se sa koka-kolom ne meša samo vino, upućuje nas izvesni Fazlija u pesmi *Malo viski malo coca cola*⁵: „Malo viski, malo koka-kola, / dobra žena preko moga stola / svi gledaju i svi mi se dive / šta mi mogu, ne znaju da žive“⁶, dok umetnik pod pseudonimom Neško Kejdž, u *Votki i džinu*⁷ zagovara „kačenje na astal“, „gaćice na astal“ i, razume se, mešanje votke i džina: „Votka i džin, to je sada in, dobra lova, brza kola, ribe oko stola“ (uz alternativan stih: „riba polugola“).

Ako nismo sigurni šta je devojački san, ne dajmo da nas Snežana Simić⁸ ubedi da su to: „Đus votka i u džepu stotka,⁹ / mini moris i izbor za mis / i na sve to jedan lepota“.¹⁰

Lepota iz Snežanine pesme postao je u pesmi Maye, poznatije kao „jaranica“, „komad“ za koga se valja grabiti uz *Džin i limunadu*¹¹: „Bez komada, ja tako mlada, / zajedno

⁴ Uporediti: <http://youtu.be/oRmTZhk1Ydg>.

⁵ Up: http://youtu.be/KDSjzw_BOfc.

⁶ Koristim priliku da se zahvalim jednom prijatelju koji mi je nesebično ukazao na ovu pesmu, a koji je zahtevao da mu ime ostane u anonimnosti.

⁷ Up: <http://www.youtube.com/watch?v=RsDYs4KO7fA>.

⁸ Up: <http://youtu.be/GxWjW9I88z8>.

⁹ Sigurno ne sto dinara. ☺

¹⁰ Hvala Bogu, pa je bar „jedan lepota“.

¹¹ Up: http://youtu.be/CH4BS_bXGeE.

smo kao džin i limunada, / (uz varijaciju: „najbolje se mješa džin i limunada“) hajmo, ma hajmo sada, jedno drugom biti dar“.

Naposletku, zadržaću se na vrhu vrhova ovih strujanja; na neverovatnoj pesmi u izvedbi Šekiba Mujanovića, pod nazivom *Bekrija i dama*¹² (čitaj: *Rakija-šampanjac*), s signifikantnim šesteročkim stihovima uz efektne četveračke napeve: „Rakija šampanjac /može može / nek se noćas pije, / bekrija i dama / nikad, nikad /nikad išlo nije“. Nije li to genetski modifikovan deseterac? I kakvog li problema u koji nas stihovi bacaju – zašto rakija i šampanjac mogu zajedno, a bekrija i dama „nikad, nikad“? Možda je jedan od ključeva moje tumačenje pesme *Mešaj, mešaj mala* – pića mešati bez mere, muškarce i žene, ipak (!) s oprezom.

Kako god da bilo, zbog previše alkoholnih isparenja, red je da se pred zaključak malo otreznimo. Pošto nismo naišli ni na jednu pesmu koja opeva raso kiselog kupusa, moraćemo da se zadovoljimo *kiselom vodom*, Ace Lukasa¹³ i *Kafom espresso*¹⁴ Dada Polumente.

Dakle, da pokušamo neko pristojno finale ovog teksta. Od Anakreontovog *Pijuckajmo*, preko domaćih nam misli o Dositejevom distihu: „Dotle ću se sa stihovi igrati, i s Omirom, / Dok me ljubov i vince ne ostave s mirom“¹⁵, te pesmi *Naiskap...*¹⁶ Laze Kostića, koja vešto izjednačava vino i ženu: „Naiskap sam ispit hteo / nazdravljenu punu čašu, / tvoja usta, punu čašu, / naiskap sam ispit hteo“, put nas je doveo na trag estradne poezije sa istom tematikom, ali bitno različitom perspektivom na datu tematiku. U toj perspektivi je i ključ vrednosnog suda kojem treba da odredimo estradnu poeziju, poeziju koja samim suživotom pod istim krovom sa vrednim tekstovima, poprma nešto i od njih, ali ih u skladu sa novim (dekadentnim?) duhom vremena deformiše, te dovodi do različitih krajnosti. Retki su primeri (ali, postoje) kao npr. tekst narodne lirske pesme kojeg je obradila grupa *Van Gogh* pesmom *Kolo*¹⁷. Ja ne kažem da taj primer treba omasoviti, ali treba se zapitati nad vaspitno-didaktičnim uticajima estradne poezije, koja ne da mimetičnim oslikavanjem realnosti kritikuje društvo i pokušava da ga tako upozori, već podstiče narod na činodejstva ponuđena sadržinom pesama. Ne kažem da ne treba voleti „žene i kafane“, ima, svakako, to svoje lepote, ali smo od boema došli do ekstrema, i u tome leži otrov estradne poezije.

¹² Up: <http://youtu.be/vFUC-FBwvig>.

¹³ Up: <http://youtu.be/9p5sda78Gqw>.

¹⁴ Up: <http://youtu.be/QuOUkN7ModE>.

¹⁵ Up: Dositej Obradović, *Pesme, pisma, dokumenti*, SD, knj. 6, prir. Mirjana D. Stefanović, “Zadužbina Dositeja Obradovića”, Beograd, 2008, str. 24.

¹⁶ Up: Laza Kostić, *Pesme*, prir. Boško Petrović, “Matica srpska”, Novi Sad, 1975, str. 53.

¹⁷ Up: <http://youtu.be/da-5nN3WQ6A>.

Bez namere da ikog vređam, pozvaću se na jedan od tekstova Slobodana Jovanovića o Bogdanu Popoviću: „Bogdan se pitao, kakve razlike ima između toga nosača koji uživa u ciganskoj muzici i njega, Bogdana, koji uživa u Betovenu? Po čemu su uživanja jednog ljubitelja Betovena većma estetička nego uživanja jednog ljubitelja ciganske muzike?“¹⁸ Opet naglašavam, bez namere da ikog vređam, ističem „ko na brdu ak’ i malo stoji, više vidi no onaj pod brdom“ (Njegaš), misleći tim da onaj na vrhu brda, kao Bogdan Popović, pa, najposle, kao i pisac ovog teksta, vidi i sebe i Betovena i vrednu poeziju, ali ume da promisli i o onome što se nalazi pod brdom, jer nije samo vrh brda ono što čini život, pa ako hoćemo i poeziju. Brdo je i podnožje i vrh. Poezija je brdo.

Jelena Marićević

¹⁸ Slobodan Jovanović, *Bogdan Popović*, u knj. *Antologija novije srpske lirike*, “Zavod za udžbenike i nastavna sredstva”, Beograd, 2000, str. 360.